

УДК 159.98

Грицюк Ірина Михайлівна

СНУ ім. Лесі Українки, старший викладач кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності, кандидат психологічних наук

Структурно-змістовні компоненти особистості психолога

Сучасне суспільство формує запити на різносторонній розвиток діяльності психолога. А отже, з'являються нові вимоги до професійних умінь та навичок. Підвищення якості фахової підготовки повинно відповідати сучасним вимогам стратегічного напрямку зовнішньої політики України на інтеграцію до «психологічної Європи».

Далекосяжні плани євроінтеграції втілюють в життя сьогоденні студенти, якість професійної підготовки яких є передумовою формування спільного європейського психоетичного типу. Особливо важливе значення має інтегральна налаштованість особистості на дружелюбне ставлення до інших людей і допомагаючий стиль взаємин, адже коли ми говоримо про майбутніх фахівців соціономічної сфери, то саме ці особистісні характеристики демонструють їх соціальну спрямованість, де є відсутніми несумісні і суперечливі ціннісні орієнтації та соціальні атитюди.

Розвиток майбутнього фахівця здійснюється не тільки через процеси адаптації до предметно-професійного середовища, але, й до соціальних впливів, які складно структуровані за змістом і часто змінюються. При цьому детермінація минулим поступається детермінації майбутнім. Жива творчість людини як особистості з «виращування» свого власного майбутнього наповнює смислом усі форми її активності, робить її пристрасним суб'єктом діяльності та спілкування, повноправним учасником соціальної практики суспільства.

Освіта в таких умовах виступає не як статичний у часі і просторі період підготовки до праці, а як особлива сторона життєдіяльності людини протягом усієї її автобіографії. Конкретне втілення ця сторона активності людини отримує в залежності від віку, змін технологій навчання, динаміки пізнавальних потреб та

інтересів самої особистості тощо. Але за будь-яких умов центральним показником ефективної професіоналізації психолога є його соціальні орієнтації як аксіологічне утворення, сформованість якого демонструє відсутність внутрішнього ціннісного конфлікту, підвищення світоглядної та культурної толерантності, повагу до інших та дружелюбність.

Особистість психолога як суб'єкта соціономічної діяльності розглядають у чотирьох вимірах: на індивідуально-психологічному рівні, тобто на рівні психологічних, ділових і професійних рис, наявність яких забезпечує не лише входження особистості у діяльність, але й її успішність; на функціонально-рольовому рівні, що дає змогу розглянути реалізацію алгоритму професійної діяльності в динаміці зміни ролей, функціональних обов'язків; на рівні соціально-демографічних і освітніх характеристик, що дає можливість розглянути соціальне підґрунтя професійної діяльності, беручи до уваги комплекс ознак вікового, статевого, освітнього та фахового характеру особистості професіонала; на рівні масової свідомості, що передбачає оцінки та судження самої особи професіонала, так і наслідків її професійної діяльності у системі як економічних, так і суспільних відносин [5, с.317].

Особистісно-професійний профіль майбутнього фахівця-психолога умовно можна поділити на чотири сфери, у кожній з яких домінують мотиваційні, комунікативні, емоційно-ціннісні чи то поведінкові характеристики.

Так операціонально-динамічна сфера майбутнього фахівця характеризується проявом усвідомленням цінності роботи з людьми, активністю та самовдосконаленням індивіда у своїй діяльності, адже остання зорієнтована на людину як найвищу цінність в розгортанні її особистісних смислів та самореалізацій. Комунікативний потенціал доповнює динаміку розгортання професійної компетенції майбутнього фахівця. Емоційно-регулятивна сфера майбутнього фахівця вміщує відчуття власної значимості та соціального статусу, успіхів чи поразок при здійсненні професійної діяльності, якостей і станів спеціаліста. Вона характеризується емоційною адекватністю та стабільністю,

позитивністю чи негативністю, сприяє ефективному особистісному зростанню і професійній майстерності [3; 4].

При цьому реалізація фахівця-психолога у зазначених сферах, його входження в їх різноманітні надіндивідуальні інтеграції зумовлює специфічну складність його психічного розвитку як системи, у якій містяться різні за походженням компоненти, різні типи розвитку та ієрархічна організація, у якій соціальний рівень є провідним.

Запропоновані змістові компоненти багатовимірно-функціональної організації соціально-психологічних властивостей особистості добре демонструють їх функціональні ознаки, — тобто змістові компоненти включені у функціональні, оскільки функціонування психологічної організації особистості є особливий рух певного соціального змісту. У підтвердження сказаному можна навести матеріал, накопичений у віковій та юридичній психології, який показує, що соціальна громадянська і моральна зрілість особистості спирається на психологічні механізми емоційної та інтелектуальної саморегуляції, на вміння людини стримувати імпульсивні спонукання, змінювати стратегії вирішення життєвих задач, компенсувати певні особистісні властивості, виробляти індивідуальний стиль діяльності, знижувати особистісну значущість певних своїх цілей, щоб досягти їх меншою психологічною ціною [1; 2].

Джерела та література

1. Бодров В. А. Психология профессиональной деятельности : Теоретические и прикладные проблемы / Бодров В. А. — М. : ИП РАН, 2006 — 165 с.
2. Климов Е. А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы / Климов Е. А. — Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1969. — 214 с.
3. Курбатов В. И. Искусство управлять общением / Курбатов В. И. — Ростов н/Д : Феникс, 1997. — 154 с.
4. Лісовський В. І. Педагогічний вплив на індивідуально-особистісні якості та соціально-психологічні детермінанти професійної адаптації молодих офіцерів фінансового профілю у збройних силах України // В.І. Лісовський / Питання педагогіки. Вісник Національної академії оборони. — К., Вип. 4 (12), 2009.
5. Пачковський Ю. Ф. Психологія підприємництва : [навч. посіб] / Пачковський Ю. Ф. [3-є вид.] — К. : Каравела, 2007. — 416 с.